ושרקיה טינא. טח פניו בטיט כדי שלא יכירהו רב חסדא כאילו היה אדם אחד (ו) מהם שנדר שלא ישא אשה כדי שיתיר לו ולאפשר לאילו היה מכירו לא היה מתיר לו: **מאן חכים למיעבד כי האי מילתא.** שדקדק בכך שהשיאו אשה קודם שישאל על נדרו כדי שיחול הנדר עליו קודם שאלה דקסבר כרבי נתן דאמר לא יפר הואיל ולא חל הנדר דרבי נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא (ז): **הכי נמי פליגי בשאלה.** שאין נשאלין לחכם עד שיהא הנדר חל עליו: **דכתיב והפרה הלבנה.** (ח) והא והפרה דמשמע אימתי הוי הפרה בזמן שחל בנה (ט) בנה היינו נדר. רבי נתן לטעמיה דאמר (י) הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כו' והיינו חל בנה חל בנין הנדר. ע"א מסיפיה דקרא והפרה הלבנה ובושה החמה כדכתיב (יא) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים וגו' דבהיא שעתא תפרה נהורא דהלבנה דעד השתא כי מלך ה' לבאות על ישראל ולא קודם שימלך וה"ה גבי נדר מכי חל עליה הוא דמיפר ולא קודם שיחול: **דכתיב מפר מחשבות ערומים.** דמשמע מפר אפילו מחשבה בעלמא אף ע"פ שלא חל הנדר עדיין: **אבל.** בנדרים שצריך שאלה לחכם דברי הכל אינו מתיר אא"כ חל הנדר כדכתיב לא יחל דברו דמשמע כל זמן שאין שם מעשה בנוי אלא דיבור בעלמא שעדיין לא חל הנדר לא יחל החכם והאי דדרשינן מייתר (יב) הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו בזמן שחל הנדר קאמר: **לימא מסייע ליה.** לרב פפי דאילו בשאלה דברי הכל אינו [מתיר] עד שיחול הנדר: **קונס שאיני נהנה לפלוני ולכל מי שאשאל עליו.** כלומר אם אשאל עליו לשום חכם להתיר לי יהא עלי קונס מה שאני נהנה לאותו חכם: **ואי אמרת.** דנשאלין לחכם עד שלא חל הנדר אי בעי למישאל על המודר בריש מיתשיל אי בעי מיתשיל על חכם בריש (ג): מאי נשאל דקאמר סתמא דמשמע או על החכם או על מודר: **לימא מסייע ליה.** מהכא קונס שאני נהנה לפלוני דחל עליה נדר לאלתר והריני נזיר לכשאשאל לחכם עליו: **נשאל על נדרו.** שחל עליו ואח"כ נשאל נמי על נזרו שלא חל עד שישאל עליו: **ואי אמרת נשאל.** לחכם נמי אע"פ שלא חל הנדר וכי היכי דפליגי בהפרה פליגי בשאלה ובדין הוא לדרבנן (ד) חל נזירותו: **שמיל בריש.** דליזיל לחכם לישאל על נזירותו תחילה ואחר כך על נדרו: למימרא

ושרקיה טינא ואתייה לקמיה דרב חסדא אמר רבא [6]מאן חכים למיעבד כי הא מילתא אי לאו דרב אחא בר רב הונא דגברא רבה הוא דקסבר דכי היכי דפליגי רבנן ור' נתן בהפרה הכי נמי פליגי בשאלה ורב פפי אמר מחלוקת בהפרה דר' נתן סבר אין הבעל מיפר אא"כ חל נדר דכתיב [1]וחפרה הלבנה ורבנן סברי [8]בעל מיפר אע"פ שלא חל נדר דכתיב [2]מפר מחשבות ערומים אבל בשאלה דברי הכל [3]אין חכם מתיר כלום אא"כ חל נדר דכתיב [3]לא יחל דברו לימא מסייע ליה קונם שאיני נהנה לפלוני ולמי שאשאל עליו [2]נשאל על הראשון ואח"כ נשאל על השני ואי אמרת נשאל אע"פ שלא חל נדר אי בעי על האי ניתשיל ברישא אי בעי על האי ניתשיל ברישא ומי ידע אי האי קמא אי האי בתרא אלא לימא מסייע ליה קונם שאיני נהנה לפלוני הריני נזיר לכשאשאל עליו [4]נשאל על נדרו ואח"כ נשאל על נזרו ואי אמרת נשאל אע"פ שלא חל נדר אי בעי על נדרו איתשיל ברישא אי בעי על נזרו איתשיל ברישא ר' נתן היא אמר רבינא אמר לי מרימר הכי אמר אבוך משמיה דרב פפי מחלוקת בהפרה אבל בשאלה דברי הכל מפר ואע"פ שלא חל נדר דכתיב לא יחל דברו למימרא

אלא אם כן חל הנדר: **נשאל על הראשון.** על המודר ומתוך כך נאסר על החכם שמתירו ולפיכך מוחל ונשאל עליו: **אי בעי על האי מתשיל בריש.** יכול אינו חכם ויאמר אני הדרתי ראובן מנכסי והדרתי גם כן אותו חכם כשאשאל לפניו ועכשיו אני רוצה לישאל לפני פלוני חכם ומתחרט אני על מה שאסרתיו בהנאתי. ומדלא אפשר למעבד הכי ש"מ דאין חכם מתיר אלא אם כן חל הנדר: **ומי ידע הי קמא והי בתרא.** הש"ס הוא דקא דחי למאן דמייתי הך סייעתא דמי ידע למאן קרי תנא ראשון או אחרון דילמא כי קתני ראשון ושני לשאלה קאמר שנשאל על אי זה מהן שירצה תחלה וההוא קרי ליה ראשון ואותו אחר שנשאל עליו אח"כ קרי ליה אחרון: **הא רבי נתן היא.** דחי ליה דבהפרה בעי' שיחול הנדר וכל שכן בשאלה דכתיב לא יחל אבל לעולם אימא לך דרבנן כי היכי דפליגי בהפרה פליגי נמי בשאלה: **דכתיב לא יחל דברו.** למימרא דלא הוי ביה מעשה דדברו דבור בעלמא משמע ולא חלות הנדר: **ולענין הלכה** קיי"ל כרבנן דפליגי עליה דרבי נתן ואמרי דבעל מפר אע"פ שלא חל הנדר ורבנן הלכה כרבים ועוד דר' עקיבא דאמר (לעיל פט.) דאשת איש שאמרה הריני נזירה לכשאתגרש ונתגרשה דיפר על כרחיך הכי סבירא ליה דבעל מפר אע"פ שלא חל הנדר ועוד דקוגיין בריש פרקין בענין אם ארחץ אם לא ארחץ כרבנן שייכא וכדכתיבנא עלה לההיא [פ. ד"ה ורבי]. ואע"ג דאמר רבא מאן חכים למעבד כי הא אי לאו רב אחא אלמא קלסיה משום דעבד כרבי נתן וכיון דקלסיה שמע מינה הילכתא כותיה לאו ראיה היא דמשום דאפיק נפשיה מפלוגתא הוא דקלסיה וכדכתיבנא לעיל וליכא למדחי משום הא דקלסיה דבא דאיכא למדחי דלא חל הנדר ועוד דקוגיין דבעל מפר אע"פ שלא חל הנדר וכן דעת הרמב"ן ז"ל: מיהו ה"מ בשאלתא נדרה בדבר שהיא עשויה לעבור על תנאה דומיא דאם עושה אני על פי אבא ועל פי אביך דכיון שהיא מצטערת אם לא תעשה לפיהן כאילו עשתה דמי אבל תלתה תנאה בדבר שאינה עשויה לעבור עליו אינו מפר אלא אם כן חל הנדר והיינו דאמרינן בריש פרקין [עט:] למה לה הפרה לא תרחץ ולא ליתסרון פירות עולם עלה וכדכתיבנא

מסורת הש"ס

(ו) [ב"ק נג.], ג) [ב"ק נב.], ג) ל"ל במה יעב"ץ], ג) [לעיל נב.], ד) [ר"ה לב.], ה) [ברכות לב.], ו) ל"ל לרבנן.

תורה אור השלם

1. וְחַפְּרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי מָלַךְ יְיָ צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלִַם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד:
ישעיהו כד כג
2. מֵפֵר מַחְשְׁבוֹת עֲרוּמִּים וְלֹא תַעֲשֶׂינָה יְדֵיהֶם תּוּשִׁיָּה:
איוב ה יב
3. אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַיְיָ אוֹ הִשָּׁבֵעַ שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה: במדבר ל ג

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה ושרקיה וכו' אחד אחד שנדר כ"ל ותיבת מהם נמחק: (ב) ד"ה דכתיב וכו' והאי ופפרה הכי משמע אימתי: (ג) ד"ה ואי אמרת וכו' כרישא הס"ד ואח"כ מ"מ ומי ידע וכו' בלומר מאי נשאל על הראשון דקאמר סתמא הכי משמע או על חכם: (ד) ד"ה ואי אמרת נשאל וכו' דלרבנן על נזירותו מצי שאיל ברישא כ"ל והד"ת:

גליון הש"ס

גמ' מאן חכים. כעין זה תולין דף קיב ע"א:

פירוש הרא"ש

ושרקיה טינא. כי הפשיטו בגדיו לפי שנאסר בהנאת העולם ועח אותו בטיט ואיתיה לקמיה דרב אחא שיתיר לו נדרו: **מאן חכים למעבד כי הא מילתא.** שהטעהו לישא אשה כדי שיאסר ויתירו לו דקסבר דרבנן ורבי נתן פליגי נמי בשאלה וסבר רב אחא כרבי נתן: דכתיב **והפרה הלבנה** ובושה החמה. סימן בעלמא הוא ודרש ופפרה כמו והפרה מתי יפר אחר שחל הנגין כדאמרינן הנודר כאילו בנה במה ויש"ג טעמא דרבי נתן מקום לכתיב והפר את נדרה אשר עליה דמשמע איסור שיחול עליה: דכתיב **מפר מחשבות ערומים.** משעת מחשבה קודם שחל: **שנאמר לא יחל דברו.** ומאיך ליה כבל היוצא מפיו יעשה אחר שחל הנדר ובא לידי עשייה אז אמרינן הוא אינו מוחל אבל אחרים כו': **ולמי שאשאל עליו.** החכם שיתיר לי נדרי אהיה מודר ממנו: **נשאל על הראשונה.** על הנאת פלוני ואז נאסר בהנאת החכם וישאל עליו ומשמע אבל קודם שנשאל לראשון לא מהניא שאלה על נדר החכם: מי ידע הי קמא והי בתרא. מי יוכל לידע מלשון הברייתא אם

עין משפט נר מצוה

סד א ב מיי' פ"ו מהל' שבועות הל' יד [עח] ופי"ב מהל' נדרים הל"ב סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רכח סעי' ח וסי' רלד סעי' סט:
סה ג ד מיי' פ"ו מהל' שבועות שם סמג לאוין רמז טוש"ע יו"ד סי' רכט סעי' ט:

תוספות

ושרקיה טינא. פי' טחו בטיט שלא יהנה מן העולם. ל"ג יש לפרש שרקו כדי שלא יכירהו רב חסדא שהיה מתבייש על מה שלא קיים נדרו: מאן חכים כו'. שלא היה רוצה להתיר עד שהשיאו וחל הנדר: ה"נ בשאלה. דקסבר הלכה כרבי נתן: דכתיב והפרה הלבנה. פירש ה"ר אליעזר לא ידעתי לפרש היכי משמע ליה מהכא ונראה דלמימרא בעלמא נקטיה הש"ס וחפרה בגימטריא כגון האיסור נראה הוא המקיימו כאילו בנה במה וסימנא בעלמא וטעמא מסברא במקום שאין איסורא לשון הר"ר אליעזר ואית ספרים דגרסי וטעמייה דרבי נתן משום דכתיב והפר נדרה אשר עליה דמשמע לאחר שיחול עליה הנדר יפיר:ו וטעמא דרבנן משום דכתיב מפר מחשבות ערומים משעת מחשבה קודם שיחול האיסור יפר וגם זה אמר הר"ר אליעזר דאינו אלא סימנא בעלמא משעת מחשבה קודם שיחול יפר והכי נמי מצינו פרק הדר [עירובין דף עב:] ודגיאל בתרע אלבא דלא מייתי אלא סימנא בעלמא לומר דרבי יהודה בן בבא מתיר בעבדים ואע"ג דאינו סמוא הלי טעמא דר' יהודה בן בבא: קונס שאני נהנה לפלוני ולמי שאשאל לחכם עליו. גם לחכם שאשאל עליו אינו אסור שלא אהנה מעלו: נשאל על הראשון. שאסר הנאתו עליו ואמר כך נשאל [על האני ס"ד [דאני] רוצה לומר על החכם אני לאיסור: אי בעי אהנה מיתשיל. כלומר ישאל על אחר שירצה תחילה: מי ידעינן הי קמא והי בתרא. דילמא נשאל על הראשון תחילה דקאמר היינו חכם וקרי ליה ראשון משום דהוי ראשון לשאלה ושני קרי ליאחר משום דהוי שני לשאלה ראשון דנקט לאו דווקא וה"ה דמלי למדחי הא מני רבי נתן כדדחי בסמוך: נשאל על נדרו. שכבר חל ואינו נשאל על נזירותו שהרי עדיין לא חל עד שישאל על נזירותו ויהנה מאותו פלוני: הא מני רבי נתן היא. אבל ו)רבא יכול להיות דכי היכי דבהפרה מיפר אע"ג שלא חל בהתרת חכם נמי מתיר אע"ג שלא חל: אבל בשאלה ד"ה מתיר מיד. אע"פ שלא חל דכתיב לא יחל דברו למימר דלא הוי כמעשה כלומר מתיר מיד אע"פ שאין שם עדיין אלא דבור אמר הוא דלא יחל אבל אחרים מוחלין לו:

עין משפט נר מצוה

סו א מיי' פכ"ד מהל' אישות הל' כג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' ו סעי' יב וסי' קטו סעי' ו וסי' קנח סעי' ט בהג"ה: **סז** ב מיי' [פי"ד שם הל' טו] ומע"ש שם הל' ט [עו] סמג שם טוש"ע אה"ע סי' עז סעי' ד [וסי' קנד סעי' ז]: **סח** ג מיי' פי"ב מהל' נדרים הל"ג סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' סח:

סט ד מיי' פ"ח מהל' תרומות הלט"ו:

גליון הש"ס

גמ' רב ששת אומר אובלת. עיין סוטה דף ו תד"ה האומרת: בהר"ן ד"ה השמים ביני לבינך ובו' ואינו ראוי להוליד. עיין נדה דף מג ע"א תד"ה בראויה להזריע:

מוסף רש"י

טמזזה אני לך. אשת כהן שאמרה לבעלה נאנסתי, דאיסתרא עליה ובמוכחה לא מיפקדה (יבמות קיב.). **שמים ביני לבינך.** גלוי ידוע לפניו שאינך נזקק לי כדרך בני אדם ואין איש להוכיח בין שניהן (שם). **ונטולה אני מן היהודים.** נדרה היא שלא תינשא ליהודים, ומדאסרה נפשה אכולי עלמא ש"מ תשמים קשה לה ואונסה היא, לפיכך נוטלת כתובתה (שם). **שלא תהא אשה נוחנת עיניה באחר.** ותלך למקום שאין מכירין בה ונבדלה ומנשא לו (שם). **תביא ראיה לדבריה.** דאסרה נפשה עליה (שם). **יעיזבו דרך בקשה.** לבעול ולהתעבר בה מנהג יפה (שם). **לו:** יעשו שלום ביניהם (ראש"ה בשמו). יפר חלקו. שתהא מותרת לו (לעיל פב.). **ותהא נטולה מן היהודים.** לכשתגרש שתהא אסורה לבעלמא (שם) לכשתגרש אסורה ליגשא, דהכי קאמרה ונטולה אני מן היהודים שלא אהנה מתשמישן (לעיל פד ב.). **בדיק לן רבא.** מנקה אותנו (ערובין נא.) אם נדע להשיב (חולין קלג.).

הדרן עלך ואלו נדרים

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' מי קא ידע הי דאמרי: (**ב**) שם במשנה יפר חלקו: (**ג**) שם משום שלא תוציא לעז: (**ד**) רש"י ד"ה למימרא וכו' בההוא גברא: (**ה**) ד"ה מהו שתאכל וכו' נאנסה הפ"ד ואח"כ ל"ל ד"ה שלא תוציא ואח"כ ד"ה דאפסר ואח"כ ד"ה ומודה רב ששת:

פירוש הרא"ש

פלוני ראשון אם התכס ראשון תנא אחת לאשמועינן דאמרי התרום צריך ויטאל על איחה מהן שירצה ויהיה ראשון ואחר כך יטאל על האני והיה דמלי למידחי דרבי נתן היא דדמשני בסמוך: נשא" ע" נדרי ואח"כ נשא" ע" נדרי. וע"כ דוקא קאמר על נדרו מחלה משום דאי אפשר לו לשאל על הנזירות עד שיחול: מהגר' האומרת **טמאה אני לך.** באשת כהן מייבי דנאסרה לבעלה בתוכם ולא הפסידה כתובה והאמינה חכמים לאסור עצמה על בעלה וכיון דיוצאה בגט נוטלת כתובתה דמספר כתובתה עלמוד לכשתנשא לאחר תעלי מה שכתוב ליכי: **נטולה אני מן היהודים.** שאסרה הנאת תשמיש של כל ישראל עליה ואע"ג דאמרינן בפרק המדיר (ד' עא.) היכא דנדרה אינו דיוצאה בלא כתובה דהיא נתנה אלצעם כין שייבה רש"י פירש ביבמות (דף קיב.) כיון שאסרה הנאת תשמיש של כל ישראל עליה ודאי אטיה היא כי קשה תשמיש לה ופכרה תשנה דאשונה דאחיכו דברים שניהו לבינה לא הוי דאפסר שיגרשנה:

(**ו**) יבמות קיב., (**ז**) לעיל פא: פד.], (**ח**) [עיין תוספות סוטה ו. ד"ה האומרת], (**ט**) [עי' פרש"י דגרס בתחילה לו נתגרשה וכ"ל בתוס' ד"ה שלם ועי' בר"ג דבמוך ד"ה דאפסר], (**י**) [עירובין נא. וש"נ], (**יא**) [לעיל פפ: ו.], (**יב**) ל"ל כולה, (**יג**) [לקמן נא.], (**יד**) [עי' תוספתא סוטה פ"ה ה"ז], (**טו**) [נדרים עו:], (**טז**) [ועי' תוס' יבמות כה. סוד"ה אמר רבי].

למימרא דלא הוה מעשה. כלומר דלא הוה צריך למיעבד הלי דעבד רב אחא בר רב הונא[ו] (ד) מההוא גברא דאתייה לקמיה דרב חסדא: **מי קא ידעת הי הראשון.** דילמא הלי דקאמר דנשאל על הראשון על ההוא דלא חל הנדר אף נשאל עליו קאמר: [**נשאל על נדרו וכו'**]. ואי אמרת דנשאל לחכם לדברי הכל אע"ג דלא חל הנדר הא מני דלא כרבי נתן ודלא כחכמים: **מתני' יולאות.** בעל כרחו של בעל: **טמאה אני לך.** בא עלי אדם אחד וטימאני לך ובאונס קאמר באשת כהן דבאונס נמי אסורה לו ולהכי נוטלת כתובתה דלא פשעה דאי באשת ישראל אינה יוצאה דאנוסה מותרת לו (כתובות דף נא.): מוהיל לא נתפשה דאי ברצון קמיירי אפי' לישראל אסורה ואין לה כתובה דהא פשעה ובגמרא מפרש לה הכי: **השמים ביני לביניך.** שאינו מוציא דבר זה אינו גלוי לבריות אלא לשמים: **יעשו דרך בקשה.** יבקשו הימנו שיפטרנה בגט כראוי ואין מכריחין אותו: **גמ' מהו שתאכל בתרומה.** כיון דלא מפקינא לה מינה כל כמה דלא אתו שהדי דאמרי נאנסה (ה): **דאפסר דאכלה חולין.** דהואיל דאפסר בתקנתא לא פסינא לה תרומה: **אלא הוצא לעז על בניה.** דאי אמרת לא תאכל בתרומה אתו למימר דבניה פסולין מן הכהונה דהרי בני אנוסה ניהו שהרי נפסלה מן התרומה מחמת אונס: **ומודה רב ששת דאי נתארמלה או נתגרשה.** דהשתא ליכא לעז דמימר אמרי השתא לאחר גירושין הוא דאתיניסה: **אשת כהן שנאנסה.** בעדים. ו)כו' מתני' לא מיתוקמא אלא באשת כהן שנאנסה ובין למשנה ראשונה ובין למשנה אחרונה יש לה כתובה

גרשתני

מתני' ראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך מי בעי על האי ניתשיל ברישא ואי בעי על האי ניתשיל ברישא מי (ט) יודע הי ראשון והי שני מיתיבי קונם שאיני נהנה והריני נזיר לכשאשאל עליו נשאל על נדרו ואח"כ נשאל על נזרו ואמאי אי בעי על נדרו ניתשיל ברישא ואי בעי על נזרו ניתשיל ברישא תיובתא: מתני' (י) בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך שמים ביני לבינך ונטולה אני מן היהודים חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה (יא) האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה (יב) השמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה (יג) ונטולה אני מן היהודים יפר (יד) לחלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים: גמ' איבעיא להו אמרה לבעלה טמאה אני מהו שתאכל בתרומה (טו) רב ששת אמר (טז) אוכלת שלא תוציא לעז על בניה רבא אמר (יז) אינה אוכלת אפשר דאכלה חולין אמר רבא ומודה רב ששת שאם (יח) נתארמלה שאינה אוכלת מידי הוא טעמא אלא משום (יט) תוציא לעז על בניה נתארמלה ונתגרשה אמרי השתא דאתניסא אמר רב פפא (כ) בדיק לן רבא אשת כהן שנאנסה יש לה כתובה או אין לה כתובה כיון דאונס לגבי כהן כרצון לגבי ישראל דמי אין לה כתובה או דילמא מצי אמרה ליה אנא הא חזינא

למימרא דלא הוה ביה מעשה מיתיבי קונם שאיני נהנה לפלוני ולמי שנשאל עליו נשאל על הראשון ואח"כ נשאל על השני אמאי אי בעי על האי ניתשיל ברישא ואי בעי על האי ניתשיל ברישא מי (ט) יודע הי ראשון והי שני מיתיבי קונם שאיני נהנה והריני נזיר לכשאשאל עליו נשאל על נדרו ואח"כ נשאל על נזרו ואמאי אי בעי על נדרו ניתשיל ברישא ואי בעי על נזרו ניתשיל ברישא תיובתא: מתני' (י) בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך שמים ביני לבינך ונטולה אני מן היהודים חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה (יא) האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה (יב) השמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה (יג) ונטולה אני מן היהודים יפר (יד) לחלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים: גמ' איבעיא להו אמרה לבעלה טמאה אני מהו שתאכל בתרומה (טו) רב ששת אמר (טז) אוכלת שלא תוציא לעז על בניה רבא אמר (יז) אינה אוכלת אפשר דאכלה חולין אמר רבא ומודה רב ששת שאם (יח) נתארמלה שאינה אוכלת מידי הוא טעמא אלא משום (יט) תוציא לעז על בניה נתארמלה ונתגרשה אמרי השתא דאתניסא אמר רב פפא (כ) בדיק לן רבא אשת כהן שנאנסה יש לה כתובה או אין לה כתובה כיון דאונס לגבי כהן כרצון לגבי ישראל דמי אין לה כתובה או דילמא מצי אמרה ליה אנא הא חזינא

וגברא

מתמת הגר ובירושלמי [פי"א הי"ב] נמי הכי משמע דאמרינן כמה דשמים רחיקתא מן ארעא כך ההיא אתתא רחיקתא מבעלה אפשר לשון השמים ביני לביניך כולל הכל אבל הכא מוכח בגמ' שפירושו שאינו יורה כאן וכי קאמרה ליה השמים ביני לביניך הכי קאמרה אלהים עד ביני ובינך דקושטא קאמינא שדבר זה אין יודע בו אלא הש"ס: **נטולה אני מן היהודים.** שאסרה על עצמה הנאת תשמיש כל היהודים וכיון דמוכחא מילתא דתשמיש קשה לה וכלאוסה דמיא ומשום הכי כופין אותו להוציא וליתן כתובה: **חזרו לומר שלא תהא אשה נוחנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה.** דשמא תלך למקום שאין מכירין בה ונבדלה ותנשא: **תביא ראיה לדבריה.** שנאנסה ובעלו הכי לא מתסרא אבעלה: **יעשו דרך בקשה.** מפורש בירושלמי [שם] יעשה סעודה ויפיים ועבה טובה קמ"ל: **ואיכא למידק אמתני' כיון דמדינא דאמרה טמאה אני לך מיתסרא אבעלה כמשנה ראשונה משום שלא תהא נותנת עיניה באחר היאך התיריה וכי איסור שבה להיכן הלך (יא) יש מי שפירש דאע"ג דמדינא אסירא שרו לה רבנן ומבטלי מילתא דאוריתא משום מגדר מילתא נקום עשה דגדר גדול גדרו בה שלא תתן עיניה באחר להפקיע עצמה מיד בעלה והרשום בידם לעשות כן כדאמרי' ביבמות (דף נ.): מגדר מילתא שאני. והקשו על זה שאין ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה אלא בשב ואל תעשה ולהורות שעה בלבד כאליהו בהר הכרמל אבל לדורות לא. ולדידי לא קשיא לי דכי היכי דאמרי' בכמה דוכתי (גיטין לג. וש"נ) דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושי מיניה ה"נ הכא כל שאמרה לבעלה טמאה אני אפקעינהו רבנן לקדושי מעיקרא ומנלא שנשעה שנאנסה פנויה היתה ומש"ה שריא לבעלה ואוכלת נמי בתרומה כדאמרי' בגמ' אלא שלפי זה מצטרך לומר דכי אמרי' הכי דוקא באומרת טמאה אני לך שנאנסתי ולכשר נבעלתי אבל באומרת טמאה אני לך שנאנסתי מנתין או מממזר אינה מותרת לבעלה ואינו במשמע. ואחרים תרצו דמשנה ראשונה לא דינא קתני דמדינא ודאי אין האשה נאמנת לומר טמאה אני לך להפקיע עצמה מבעלה שהיא משועבדת לו אלא משום דהא מילתא דטמאה אני לך כסיפא לה תקינו במשנה ראשונה להאמינה דאי לאו דקושטא קאמרה לא הות מזגזגה נפשה למימר הכי ומכי חזו רבנן בתראי דאיכא למיחש לשמא תהא נותנת עין באחר אוקמוה אדינא: **גמ' מהו שתאכל בתרומה.** דדילמא לבעלה הוא דלא מהימנא כדי שלא תתן עיניה באחר אבל בתרומה מהימנא: **שלא להוציא לעז על בניה.** דכיון דחזו דאפסרינן לה למיכל בתרומה סברי דכי אמרה טמאה אני קושטא קאמרה ומוציאין לעז על בניה: **אפשר דאכלה חולין.** דמימר אמרי תרומה הוא דליתי לה: **השתא הוא דאתניסא.** אחר שנתארמלה אתניסא ונבעלה לפסול לה ופסולה מן התרומה:

גברא

תוספות

מיתיבי קונם כו' כל הני דאייתי לעיל משום סיועא מייתי הכא לתיובתא ודחי להו כדדחי לעיל וסוף דבר איתותב רב דפסיק דתמיק ונראה דהלכה כרב פפי דאמר דנבדר ד"ה אין מכס מתיר עד שיחול הנדר אבל בהפרה נראה דמפר כדרבנן דרבי נתן אע"פ שלא חל וכן משמע אם אדתן אם לא אדתן דמפר מיד קודם שיחול: **בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות בתובה האומרת טמאה אני לך.** דגמרתא מוקי לה באשת כהן ובבעלת אונס דאילו בשאר שראל לא ממוקם דאי מאונס שרא ואי בגרון אלא כל אדתן אם לא אדתן אם לא אדתן דאי אמרת אונס דאי אמרת אונס דאי אמרת אונס

גרשתני (ס). מי מהימנא ואם אשת כהן אסור לו להחזירה: **הפס הוא.** דמעיקרא משום (ו) דידע לה דבעלה לא ידע בה מי נטמאת מי לא [אהכי] מי אמרה טמאה אני לך לא מהימנא אבל היכא דאמרה גרשתני דידעה דבעלה ידע מי משקרא מי לא (ו) לא הוא אמרה הכי דחזקה דאין אשה מעיזה פניה בפני בעלה: **אדרבה.** לא (ח) מיבעיין למשנה אחרונה דלא מהימנא אלא אפי' למשנה ראשונה דקתני מהימנא לא הוי טעמא אלא משום דלא עבידא לבזויי נפשה דליאמרה דנטמאה מי לאו הכהי הוא כדקאמרה: **דומיגין דתקיף לה מן גברא.** אגיער לה בעלה ומעיזה פניה בפניו. עניין אחר דתקיף לה מן גברא שתוקף יצרה מן אדם אחר שנתנה בו עיניה ובשבילו מעיזה לומר לבעלה גרשתני: **והא הכא דליכ לה כיסופא.** דבהא מילתא לא מבזיא נפשה ואפילו הכי קתני במשנה ראשונה דמהימנא והיכי אמר אפילו למשנה ראשונה כו': **הפס.** נמי אית לה כיסופא דכיון דלא סגי לה דלא קאמרה גבי בי דינא אי יורה כחץ מי לאו דהכי הוא לא קאמרה ואהכי מהימנא: **דהא הכא דידעה היא.** דבעלה ידע דיורה כחץ וקתני לה לא מהימנא אלמא אשה מעיזה: **דכל יומא.** לאחר תשמיש מקדמה ומשיא ידא לגברא כדי לטהר ידיו לאחר תשמיש ואתא יומא חד ועבדא הכי אמר לה הדא מילתא דתשמיש לא הוי האידנא: אהלויי

וגברא הוא דנסתחפה שדהו. ואמרינן ליה (ט) מתני' היא האומרת טמאה אני לך יש לה כתובה במאי עסקינן אילימא באשת ישראל אי ברצון כלום יש לה כתובה ואי באונס מי קא מיתסרא על גברא [א]ואלא באשת כהן אי ברצון כלום יש לה כתובה מי גרעה מאשת ישראל ברצון אלא לאו באונס [ב]וקתני יש לה כתובה איבעיא להו אמרה לבעלה גרשתני מהו אמר רב המנונא ת"ש האומרת טמאה אני לך דאפילו למשנה אחרונה דקתני לא מהימנא התם הוא דמשקרה דידעה דבעלה לא ידע בה אבל גבי גרשתני דידע בה (ט)מהימנא [ג]דחזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה אמר ליה [ד]רבא אדרבה אפי' למשנה ראשונה דקתני מהימנא התם משום דלא עבידא לבזויי נפשה אבל הכא דזמנין דתקיף לה מן גברא מעיזה ומעיזה מתיב רב משרשיא השמים ביני לבינך דמשנה ראשונה (ב) תיובתא דרבא הכא דלית לה כיסופא וקתני דמהימנא קסבר רבא התם כיון דלא סגי לה דלא אמרה (ג) אין יורה כחץ אי לא איתא כדקאמרה לא אמרה ליה השמים ביני לבינך דמשנה אחרונה תהוי תיובתא דרב המנונא והא הכא דידעה היא (ד) ובעלה ידע בה וקתני דלא מהימנא קסבר רב המנונא הכא נמי היא גופה אמרה נהי דבביאה ידע ביורה כחץ מי ידע ומשום הכי משקרא: ההיא איתתא דכל יומא דתשמיש מיקדמה משיא ידיה לגברא יומא חד אתיא ליה מיא לממשא אמר לה הדא מילתא לא הות האידנא אמרה ליה א"כ חד מן נברים אהלויי

גברא הוא דנסתחפה שדהו. קדושת כהונתו גרמה לו כדפרישית במתני': **איבעיא להו אמרה לבעלה גרשתני.** ונתקרע הגט או שאבד מהו להאמינה ולהתירה לינשא: **דידעה דבעלה לא ידע בה.** אם זינתה אם לאו ומשום הכי משקרא ולא מירתתא: **הפס דלא עבידא לבזויי נפשה.** שבזיון ופגם הוא לה כשנאסרה הלכך אי לאו דקושטא הוה לא הות קאמרה: **דתקיף לה מגברא.** שעל ידי כעסה תתחזק מן הבעל להעיז פניס בו ולומר לו גרשתני: **השמים ביני לביניך דמשנה ראשונה.** שאמרו נאמנת תיובתיה דרבא דהאמר רבא דאפי' למשנה ראשונה דקתני מהימנא: **הפס כיון דלא סגיא לה דלא אמרה אין יורה כחץ אי לא איתא כדקאמרה לא אמרה ליה.** דכיון שהיא צריכה לברר דבריה כדאמרה השמים ביני לביניך וצריכה לומר בפירוש מה שהיא טוענת עליו דהיינו שאין יורה כחץ כסיפא לה מילתא ואי לאו דקושטא היא לא הות אמרה. ואית דגרסי כיון דקא סגי לה כלומר אחר שמצאה בלבה לומר כך: **והא הכא דידעה היא דבעלה ידע בה.** דסלקא דעתך הכא דאיהו נמי קיס ליה ביורה כחץ וקתני דלא מהימנא: **נהי דבביאה ידע ביורה כחץ מי ידע.** מהא משמע בההיא דהשמים ביני לביניך דתנן במתני' היינו יורה כחץ וכדאמינא: **ולענין הלכה** קיי"ל כרב המנונא דאשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת דסוגיין בכוליה הש"ס כוותיה ומדמינן לה למתניתין ש"מ שלא להתירה בלבד לינשא נאמנת אלא אף ליטול כתובה דומיא דמתני' דקתני יוצאות ונוטלות כתובה ועוד שהרי מספר כתובה נלמוד שכך כותב לה לכשתנשאי לאחר תעלי מה שכתוב ליכי כדתנן בהאשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים [ה] כך כתב הרמב"ן ז"ל בהלכותיו. מיהו איכא למימר דלית לן מדרש כתובה אלא בעיקר כתובה אבל בתוספת לא. וכיון דמשום הכי מהימנא טפי כי אמרה גרשתני מכי אמרה השמים ביני לביניך משום דבגרשתני ידע בה בעלה ואינה מעיזה ובהשמים ביני לביניך דלא ידע בה מעיזה שמעינן מינה דבאומרת אינו נזקק עמי כלל כיון דבעלה ידע בה אפילו למשנה אחרונה מהימנא ויוציא ויתן כתובה אפילו לא אמיא מתמת טענה דבעיא חוטרא לידה ומרא לקבורה אלא מאי בנגדי והיא בנגדה יוציא ויתן כתובה. מיהו כתב ר"י ז"ל דדוקא כשהיא מובעת להתגרש הוא דאמרינן יוציא ויתן כתובה אבל תובעת כתובה לא מהימנא והכיא ראיה מדאמר בפרק האשה [ו]רבה האשה שאמרה מת בעלי נאמנת מת בעלי תנו לי כתובתי אינה נאמנת: **ואיבא למידק** אשמעתין דהכא משמע דמילתא דידע בעלה מהימנא משום דלא מתפיא ביה ודלא ידע בה בעלה לא מהימנא והתם נסוף פרק הבא על יבמתו גבי הא דתנן נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל משמע איפכא דאמרינן התם[ז] הוא אמר מינה והיא אמרה מיניה אמר רבי אמי דברים שבינו לביניה היא נאמנת מאי טעמא היא קיס לה ביורה כחץ ואיהו לא קיס ליה ביורה כחץ משמע דמשום דלא קיס ליה מהימנא הא קיס ליה מהימנא והכא אמרינן איפכא תירץ הרמב"ן ז"ל דלא דמיין להדדי דהתם איהו הוא דקמפיק לה ומפסיד לה כתובתה הילכך אי תרוייהו קיס להו ליכא למימר דאיהי מהימנא משום דחזקה אין אשה מעיזה בפני בעלה דכי אמרינן הכי היכא דאיהי בעיא לאפוקי נפשה מבעלה דאיכא העזה טובא ואי לאו דקושטא קאמרה אינה מעיזה אבל התם דאיהו בעי לאפוקה (נפשה) מעיזה ומעיזה אבל כיון דאיהי קיס לה ואיהו לא קיס ליה אינו בדין שיוציאנה ויפסיד כתובתה בטענת שמא: **הכיא איפכא.** אשת כהן היתה דאי אשת ישראל כיון שאפילו לפי דבריה סבורה היתה שהוא בעלה אין לך אונס גדול מזה ואונס ישראל משרא שרי ולמה ליה לרב נחמן למימר עיניה נתנה באחר אלא ודאי כדאמרן: **הא מילתא.** תשמיש: אהלויי

עין משפט נר מצוה

ע א ב מיי' פכ"ו מהל' אישות הל' יח כב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' קטו סעי' ו וסי' קנח סעי' ט:

עא ג מיי' פי"ב מהל' גירושין הלכה ד [ופ"ד מהלכות אישות הלכה יג] סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' ח סעי' ב:

תוספות

גרשתני מהו. מי אמרינן דמהימנא או דלמא עיניה נתנה באחר: אבל היכא דידע בה מהימנא דאין אשה מעיזה פניה לומר דבר שקר מבעלה בפניו ומהכא שמעינן בכל דוכתא לרב המנונא דסבר באשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת: תיובתא [דרבא]. דאמר לא מהימנא דהא הכא לית לה כיסופא שאין כאן הודאת [עבירה] וקתני דמהימנא: דלא עבידא לבזויי נפשה. פירוש לומר שהיא טמאה חונה: קסבר התם כיון דלא סגי דלא אמרה. כלומר אחרי שהיא רוצה לומר דבר זה וגנות גדול כזה: קסבר רב המנונא נהי דבביאה ידע. כלומר נהי דידע שפולט הזרע ביורה כחץ מי ידע ולכך מעיזה אבל לומר גרשתני דבעלה ידע מי משקרא מהימנא פסק ריצ"ל דהלכה כרב המנונא דבכמה מקומות בהש"ס מביא דבריו ובסוף גיטין (דף פט:) נמי אמר רב [הונא] אשה שפשעה ידה וקיבלה קידושין מאחר מקודשת מדרב המנונא ואיכא כי אמרי דרב המנונא שפשוט לכל דברי רב המנונא ומהימנא. ויש ללמוד על אשה שטוענת שבעלה אינו יכול להתקשות או שאינו בקי בדרך ארץ דנאמנת דבדבר שיש לו לבעל לידע אינה מעיזה פניה ויוציא ויתן כתובה ולא מיבעיא אי באה מחמת הבעלה כגון דאמרה בעינה חוטרא לידה ומרא לקבורה אלא אפילו בלא טענה נמי יכולה היא לומר: אינו מקיים מצות עונה וגדילה מזאת אמרו הכאמר אי אפשי אלא הוא בנגדו והיא בנגדה יוציא ויתן כתובה וכ"ש בזה ודווקא כשהוא מגרשה ואינה תובעת כתובתה אבל אם נזעקת כשרוצה לגרשה שיתן לה כתובה אינה נאמנת דיש לחוש שמא נתנה עיניה (באחר) כבתובה דהכי נמי מפרש בההיא דרב המנונא דאי אמרה גרשתני ונתנו לי כתובה אינה נאמנת אף ליגשא כדאמר בההיא דהאשה שאמרה מת בעלי ותנו לי כתובה אינה נאמנת ליגשא וצריכה להביא ראיה לדבריה ואם טוענת האשה שאין זרעו יורה כחץ אינה נאמנת כמו למשנה אחרונה. כללא דמילתא כל מילי דיכול בעל לידע ומכחישתו נאמנת אבל במילי שאין בעל יכול לידע אינה נאמנת והילכך כשטוענת שאינו יכול להתקשות יוציא ויתן כתובה ואומר ריצ"ל דלא תעול רק מנה מתחיס אבל תוספא אין לה כדאמר פרק אע"פ מן הנשואין גובה את הכל מן האירוסין אינו גובה אלא מנה מנה מאתים שלא כתב אלא ע"מ לתוספה ונגמרא פסק הלכה לתעשה כר"מ ואינגיא לן נכנסה לתוספה ולא נבעלה מהו אינה תופה קונה או אינה ביאה קונה ועלתה בתיקו פר"י דכל מיקו דממונא המוציא מחבירו עליו הראיה ודלא כרב אלפס דפסק כל מיקו דממונא יחלוקו ולכך אף כאן כיון דליכא אינה ביאה אין לה תוספת דאף דקי"ל כי הערלאה אשובה כגמר ביאה לענין מיחוד עריות הכא לענין מיבה לקנות תוספת אינה ביאה וכן מי שאינו נראה להתקשות אפילו לא"ד משמע מת בעריות מיבה מ"מ אין כאן אינה ביאה וגם מה שהביאה אלא מה שרגילין לכתוב נדוניא לא תעול רק בגמלוס מה שהביאה אלא מה שרגילין לכתוב נדוניא דהעבלא ליה דכותבין יותר ממה שהכניסה לו דגם זה מן התוספת יש לה ולא תעול כך פסק ריצ"ל בתשובות אתם דבריו:

רב המנונא ת"ש. דנאמנת: דלא עבידא לבזויי נפשה. לומר דבר של גנאי על עצמה אם לא היה אמת: דליית לה בסופא. לא נעשה בה דבר של גנאי: בין דלא דלא קאמרה אינו יורה בחץ. כי אינה רוצה להיות בלא זרע וצריכה היא לאמרו כדי שיגרשנה בעלה ותנשא לאחר אולי תבנה ממנו ואם לא היה אמת לא היתה מחפצת פניה לומר דבר זה: היא גופה אמרה נהי דבביאה ידע. וטוענה היא וסבורה היא שאין הבעל מרגיש ביורה כחץ: מקדמה ומשיא ידיה לגברא. כשהיה משמש עמה בגילוה היתה משכמת בנקר ונותנת לו מים לידיו: